

מעדני אשד

פרשת חיי שרה - שנת תשפ"ה גליון תתרכ"ד - שנה 22

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

ר"ל ע"י מכון "מעדני אשד" בית שמש

איך שלח אברהם את אליעזר שליח שיקדש אשה לבנו יצחק? הרי אסור לקדש אשה עד שיראנה?

יש להקשות: מדוע שלח אברהם את אליעזר שליח שיקדש אשה ליצחק, הרי קימ"ל קידושין מ"א אסור לקדש אשה עד שיראנה, ואברהם אבינו קיים כל התורה כולה לפני שניתנה ואפילו איסורי דרבנן, כמבואר יומא כ"ח, קידושין פ"ב א"כ איך שלח ועבר על איסור זה, כך מקשה במושב זקנים לבעלי התוס' בפרשתן כ"ד ס"ז, וכן בפענח רוא בפרשתן, וכן בדברי מהרי"א בפרשת חיי שרה, וכן בישמח משה בפרשת חיי שרה בסוף ד"ה ויען לבן, וכן בפני מבין בפרשתן, וכן בזקן אהרן בפרשת חיי שרה.

איכא כמה תרוצים

א. אליעזר לא קידש את רבקה, אלא הביאה ליצחק והוא קידשה לאחר שראה אותה, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ בפענח רוא בפרשתן **אבל מדברי התוס'** כתובות ז' ע"ב **לא משמע כן:** דכתבו דמהא דכתיב בפרשתן חיי שרה כ"ד ס' ויברכו את רבקה, ילפינן דהמקדש אשה ע"י שליח חייב לברך ברכת אירוסין, דרבקה נתקדשה ע"י שליח, **חזינן דסבירא להו דאליעזר כן קידש את רבקה.**

ב. ע"פ מה שכתב הבית יוסף אבהע"ז סימן ל"ה על מה שכתב הטור אם אפשר לקדשה בעצמה אסור לו לקדש ע"י שליח, שכונת הטור לדקדק בזה דאם אי אפשר כגון שהוא במקום רחוק ממנה ואי אפשר לו לילך למקומה לראותה, או שהיא כבודה בת מלך פנימה ואין אדם יכול לראותה, לא יניח מלקדשה בשביל זה דלא אמרו אסור אלא היכא דאפשר, לפי הנ"ל אתי שפיר דכאן אצל יצחק נמי אי אפשר רק ע"י שליח, דהא יצחק נבחר לעולה בהר המוריה ואין חוץ לארץ כדאי לו כמבואר ברש"י תולדות כ"ו ב' וכמו שאמר אברהם השמר לך פן תשוב את בני שמה, לכן היה מותר לקדש אשה אף שלא יראנה, כך תירץ בישמח משה בפרשת חיי שרה.

ג. ע"פ מה שכתבו המפרשים עיון יעקב ב"ב ט"ז, וכן בהגהות עיני שמואל ליישב הא דאיתא בגמ' ב"ב ט"ז ע"א שאברהם לא הסתכל אף פעם באשתו, וקשה הרי אסור לקדש אשה עד שיראנה, ותרצו דהא דאסור לקדש אשה עד שיראנה משום דחיישינן שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה, אבל אברהם ידע שלעולם לא יסתכל על אשתו לא היה צריך לראותה, לפי הנ"ל אתי שפיר נמי כאן דמסתמא יצחק הלך בפרישות בדרכי אבות, ולא יסתכל אף פעם על אשתו לכן היה מותר לקדש אשה ע"י שליח אף שלא יראה את אשתו, כך תירץ בדברי מהרי"א בפרשת חיי שרה, וכן בישמח משה.

ד. כיון שבישר הקב"ה לאברהם אחר העקידה שנולדה בת זוגו והיא רבקה, א"כ שוב לא היה חשש שימצא דבר מגונה לכשישאנה, כיון שמה' יצא הדבר, כך תירץ בספר יד דוד, קידושין מ"א.

ה. על פי מה שכתב במדרש בר"ר ס"ה ד' דבשעת העקידה בכו המלאכים, ונפלו דמעוניהם על עיני יצחק וכהו, והנה טעם שאסור לקדש אשה עד שיראנה, לפי שמא יראה בה דבר מגונה, וטעם זה לא היה שייך אצל יצחק, שכבר כהו מאור עיניו, אחרונים.

מדוע לא הלך אברהם בעצמו לחפש שידוך לבנו יצחק? רק שלח את אליעזר עבד אברהם?

בפרשתן כ"ד א' **ואברהם זקן בא בימים ויהוה ברח את אברהם בכל, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו וגו' לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק**

יש להקשות: מדוע אברהם בעצמו לא הלך לחפש שידוך לבנו יצחק, ושלח רק שלוחים, כך מקשה החזקוני בפרשת השבוע, וכן האלשיך הקדוש, וכן בלקוטי יהודה בשם השפת אמת והאמרי אמת, וכן בעמק דבר.

איכא כמה תרוצים

א. לכן הקדים התורה ואברהם זקן בא בימים, בא הכתוב לתת טעם למה עשה אברהם שליחות כזה על ידי עבדו ולא על ידי עצמו, לזה אמר **"ואברהם זקן"** כלומר ולא יוכל לצאת אל ארץ מרחקים, כך תירץ באלשיך הקדוש, וכן בחזקוני בקיצור.

ב. משום הכי לא הלך אברהם אבינו בעצמו לקחת אשה לבנו יצחק, כי הקב"ה אמר לו לך מלאך וגו' לכן לא רצה לחזור עד שיתן לו הקב"ה רשות, כך תירץ האמרי אמת מובא בלקוטי יהודה בפרשתן.

אבל בהעמק דבר דחה טעם זה: דהיה רשאי לילך בעצמו לארם נהרים, אף על גב שהיה מזהר ללכת משם, הותר לו הליכות עראי לשם.

ג. אברהם חיפש בעלת מידות טובות ובעלת חסד, וסבר שאליעזר בקי בזה יותר שמכיר היטב טבע האנשים, כך תירץ בחכמה ודעת בפרשתן להטות האזן רבי ששה שטרנבוך שליט"א.

ד. הקדים הכתוב יהודיע שאברהם היה זקן בא בימים, מבואר שהוא נוגע להענין, כי לולא זה לא היה מצוה לעבדו אלא הוא בעצמו היה מזדוץ למצוה רבה זו ליתן אשה ליצחק, שבוזה תלוי כל התכלית להוציא ממנו אומה הנבחרת שהבטיחו הקדוש ברוך הוא, אבל משום שהיה זקן בא בימים, היינו שהיה מחשב כמה ימים עוד יחיה, על כן היה חושש אולי ימות בדרך רב כזה, כך תירץ בהעמק דבר נצי"ב.

ה. משום שהיו עסקיו עם כל אדם, זה בא ושואל בעניני אמונה וזה להתפלל עליו, וכדאיתא בגמ' ב"ב ט"ז ב' על הפסוק **"וה' ברח את אברהם בכל"** שמרגליות היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו וכל הרואה אותו מתרפא דהכונה הוא תפלתו וברכתו, וכיוצא בזה היו הרבה ענינים מוטלים עליו, ומשום זה לא היה יכול לצאת ממקומו, והנה הודיע הכתוב ב"כ בזה צדקת אברהם לפני הענין, ללמדנו שהיו הכל באין לפניו ודאג לטובת רבים, לכן היה מוכרח להעמיס לקיחת אשה לבנו על עבדו, כך תירץ בהעמק דבר נצי"ב.

ו. לכן לא הלך אברהם אבינו ע"ה בעצמו, כי לשידוך נצרך שדכן, ובוזה השידוך היה אליעזר שדכן, והשכר שדכנות שלו היה שיצא מכלל ארור לכלל ברוך עיין במדרש ס' ט', כך תירץ השפת אמת כך אמר בשמו בנו האמרי אמת מובא בלקוטי יהודה בפרשתן.

והוסיף על זה האמרי אמת בדרך צחות: דהעולם אומרים ששדכן צריך לפעמים לדבר שקרים, ולפיכך לא היה יכול אברהם אבינו ע"ה להיות בעצמו השדכן והוכרח לשלוח את אליעזר.

ברכת מזל טוב לגיסי היקר
הרבני הנגיד הנכבד - בונה ומקים עולמות של תורה ותפילה ברחבי תבל - אביהם של יתומים ולבבות נשברים
הרה"ג רבי **מנחם מנדל רייך שליט"א** קרית הבעש"ט פתח תקוה בעל מהדורת מעדני אשד - עניני בר מצוה
לרגל שמחת נישואי בנו

ידידינו הבה"ח המופלג בתויר"ש **כמר מורנו יחזקאל ני"ו** בחיר ישיבת צאנז נתניה
עב"ג בת ידידינו הרה"ג רבי **דוד מרדכי ויינברג שליט"א ירושלים**
בנו של כ"ק מרן האדמו"ר מטאלנא שליט"א
וברכת מזל טוב

לאביו מו"ח הגאון בן ציון רייך שליט"א
איש אמונם ויד ימינם של אדמו"רי בית צאנז - ור"מ בבית המדרש המרכזי קרית צאנז
ולחמיו ידידינו הרב אליעזר ליפשיץ שליט"א אנטווארפן
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

מי שקידש אשה ע"י שליח האם יש ענין שיחזור לקדש בעצמו?

הנה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג סימן תל"ב, מובא בפתחי תשובה אבהע"ז סימן ל"ז ס"ק א' כתב ומה שנוהגין לחזור ולקדש מי שקידש ע"י שליח, נ"ל משום דמצוה בו יותר מבשלוחו, מיהו רוב העולם אין נוהגין כן.

ובשו"ת ריב"ש סימן פ"ב מובא בים של שלמה כתובות פרק א' כתב ומה שאמר ה"ר אפרים ז"ל, שהראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו, שהמקדש על ידי שליח, צריך לחזור ולקדש בעצמו בשעת נישואין, ממה שאמרו בגמ' קידושין מ"א ע"א מצוה בו יותר מבשלוחו, תמהני פה קדוש כמו הראב"ד זכרוננו לברכה איך יאמר דבר זה, כי שם לא אמרו, אלא כשבא לקדשה בתחילה, מצוה בו יותר מבשלוחו, אבל אחר שנתקדשה לשלוחו, ויש עדים כאן, מה מצוה יש לחזור ולקדש, כבר היא מקודשת ועומדת, ואין זה כי אם פעל הבטלה, ויגיע לריק.

אמת שראיתי בכל נישואין בואלנסיה שהיו נוהגין כן, ולא מטעם זה: אלא שהיו אומרים, שכיון שנהגו לעולם לקדש בשעת הנישואין, אם לא יקדש עתה, יחשבו שאינה מקודשת, שאין הכל יודעין בקידושי השליח, ולא היו מזכירין שם שמים בברכת אירוסין שניים, זולתי על היין, שטועמים ממנו, גם בברצולני נהגו כן על פי הרב רבינו נסים, אבל מורי הר"ר פרץ הכהן ז"ל היו מלעיג על זה: מה תועלת לברך, אחר שאי אפשר להזכיר בה שם שמים.

ומה שאמרת, שמצאת סיוע לדבריך בספר המנהיג הלכות אירוסין סימן ק"ה שכתב שראיה שהיו מקדשים פעם שניה בשעת נישואין, אף על פי שהיתה מקודשת מכמה שנים, והיו עושים כן, לברך ברכת אירוסין, שלא ברכו אותה בשעת אירוסין ראשונים, אין כאן סיוע לדבריך, שהרי כבר הוא אומר הטעם, כדי לברך ברכת אירוסין, שלא ברכו אותה, ואף בנודע שהיא מקודשת על ידי עצמו היו עושים כן, מפני חסרון הברכה, ומה שהוא ז"ל תמה המנהיג שם על המנהג ההוא, מה יועיל להם זה, אני אומר שהמנהג ההוא יפה הוא, כיון שלא ברכו ברכת אירוסין בתחילה, כי לעולם חייבים באותה ברכה, כל זמן שהיא ארוסה כו', והראיה מברכת המזון, דתנן בגמ' ברכות נ"א ע"ב במי שאכל ושכח ולא בירך, שמברך כשנזכר, כל זמן שלא נתעכל המזון במעינו, ושיעור עיכול, מפרש ר' יוחנן בגמרא, שהוא כל זמן שאינו רעב מחמת אותה אכילה, ובנידון זה גם כן, כל זמן ששם ארוסה עליה, מברכין אותה, אבל אחר כניסתה לחופה, אין מברכין אותה, שכבר נסתלק מעליה שם ארוסה, וחל עליה שם נשואה, ומה שנהגו לחזור ולקדש ולברך, יפה הם עושים, שאם יברכו בלא קידושין, היו נראה ככרכה לבטלה, אבל כשמקדש קודם הברכה, אין נראה כן, ואין כאן ברכה לבטלה, אף על פי שכבר היתה מקודשת, כיון שהוא מחויב בברכה מחמת קידושין הראשונים.

ואני מצאתי בתשובה, שאין לקדש פעם שנית: שלא יאמרו קידושי שליח אין בהן ממש, ויבואו להתיר קידושין על ידי שליח, אף שנמצא שר' פרץ חולק, ואומר, היכא דקידושין הראשונים היו בלא עשרה, והשניים בעשרה, אז שרי לקדש, כדי לברך ברכת אירוסין, וכבר כתבתי שאין ברכת אירוסין צריך עשרה, על כן אין ראוי לקדש, אם לא במקום שנהגו כן לעולם לקדש, אבל לא בעלמא.

ובגליוני הש"ס קידושין מ"א ע"א תמה על המהר"ם מרוטנבורג: דכיון דסוף סוף חלו הקידושין ע"י שליח, א"כ מה ענין לקידושין שניים, והרי את אשתו הוא מקדש.

ומתוך טעם למנהג: דכיון דקידושין ענינם הקדש כמבואר בגמ' דאסר לה אכ"ע כהקדש, ועל כן כי היכא דבהקדש מצינו בגמ' שבת קמ"ח ע"ב דרועה הרגיל אצלו שהקדיש פסח עבורו וחל ההקדש מטעם זכיה אעפ"כ חוזרים הבעלים ומקדשים אותו הקדש עילוי מדרבנן, וברש"י שם מעלה בעלמא שיקדישו בעלים, ה"נ בקידושין דענינם הקדש אף שחלו כבר ע"י שליח, מ"מ יש מצוה דרבנן שיחזרו הבעלים ויקדשו בעצמן, ועיין בשו"ת דברי יציב אבן העזר סימן מ"ט מה שהאריך בזה בעוד כמה אופנים. **ולענין הלכה:** נפסק בש"ע אבהע"ז סימן ל"ז ס"ק ו' מי שקדש ע"י שליח לא יקדש פעם אחרת בשעת חופה, שלא להוציא לעז על הקידושין הראשונים, שיאמרו אין קידושי שליח כלום.

יש להקשות: מדוע לעיל אבהע"ז סימן ל"ד ס"ק ג' לגבי אם לא ברכו בשעת אירוסין ומברכין בשעת החופה, כתב רבינו הרמ"א דיש אומרים דחזור ומקדש אותה תחת החופה כדי שיהיו הקידושין סמוכין לברכה, ולא חיישינן שיאמרו שהקידושין הראשונים לא חלו, כך מקשה בבית שמואל אבהע"ז סימן ל"ד ס"ק ה', וכן בנחלת שבעה שטרות סימן י"ב. **ומתוך:** דבקידושין על ידי שליח חיישינן טפי, שיאמרו קידושין ע"י שליח לאו קידושין הם.

איך מהני קידושין ע"י שליח הרי הוא חב לאחרינא

ובמקום שחב לאחרינא אינו יכול לשלוח שליח?

איתא במשנה קידושין מ"א ע"א האיש מקדש בו ובשלוחו.

יש להקשות: איך מהני שליח בקידושין הרי קימ"ל ב"מ י"א דכל היכא דחב לאחרינא אינו יכול לעשות שליח, א"כ כל קידושין הוא חב לאחרינא שאחריהם היו יכולים לקדש את האשה שהשליח קידש, א"כ מדוע מהני שליחות, כך מקשה הרשב"א בקידושין ס"ה, וכן בשו"ת מהרש"ם אבהע"ז סימן קס"ב, וכן בשו"ת נוב"מ מ"ת אבהע"ז סימן ס"ה.

איכא כמה תרוצים

א. כיון שרצונה של האשה להתקדש לאדם זה, והיא בעלת בחירה ומתמצית לזה, א"כ מי יוכל לכופה להתקדש לאחר, א"כ לא מקרי תופס לבעל חב במקום שחב לאחרינא, כך תירץ הרשב"א, וכן בשו"ת נודע ביהודה אבהע"ז מ"ת סימן ס"ד, וכן בשו"ת שואל ומשיב מ"א ח"א סימן קמ"ט בסופו, וכן בשו"ת חתם סופר אבהע"ז סימן ק"ג.

ב. הא דאמרינן תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרינא דאינו קונה, דווקא אם אינו חייב לשליח ג"כ, אבל אם חייב לשליח ג"כ אמרינן מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, וכאן הרי השליח היה יכול לקדש את האשה הזאת לעצמו, כך תירץ בנב"י הנ"ל.

יש להקשות על תרוץ הנ"ל: מהא דאמרינן בגמ' נזיר י"א ע"א האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה והלך ומת השליח, אסור המשלח בכל נשים שבעולם, וקשה דמדוע לא יוכל להתחתן עם הקרובים של השליח, דהא כל הטעם שמהני השליחות משום דמיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה, משא"כ בקרוביו של השליח א"א לשליח לזכות, א"כ אינו יכול לקדשו למשלח, א"כ יכול המשלח להתחתן עם קרוביו של השליח, כך מקשה בשו"ת אמרי יוסף ח"ג סימן ל"ח ס"ק ג', וכן במהרי"ן חיות נזיר י"א ומינו ב"ע.

ג. ע"פ מה שכתב הקצות החושן חו"מ סימן ש"ו דשליח לשחוט הוא שליח בשכר משום שכר הברכה, והרי קימ"ל דבשליח בשכר מברך השליח, א"כ הוא כשליח בשכר משום הברכה, ובש"ך חו"מ סימן ק"ה כתב דבשליח בשכר מהני אפילו היכא דחב לאחריהם, לכן מהני שליחות בקידושין, כך תירץ בשו"ת בית דוד לייטער סימן ל"ב.

ד. כיון דאמרינן בגמ' סוטה ב' ע"א ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני, א"כ לא הוא תופס לבע"ח במקום שחב לאחריהם דמן השמים הכריזו שזה הזיווג, כך תירץ בשו"ת פרי השהה ח"א סימן ס"א.

ובשו"ת נגזי יוסף סימן ק"ג ס"ק ג' תמה על תרוץ זה: דהא אפשר לשנות ע"י תפילה ורחמים והוא שפיר חב לאחרינא.

מדוע חל קידושין ע"י שליח הרי יש איסור לקדש ע"י שליח

ואין שליח לדבר עבירה והשליחות בטל?

איתא במשנה קידושין מ"א ע"א האיש מקדש בו ובשלוחו, האשה מתקדשת בה ובשלוחה.

ומקשה בגמ' השתא בשלוחו מקדש, בו מיבעיא, אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו, איכא דאמרי, בהא איסורא נמי אית בה, דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתנגנה עליו, ורחמנא אמר ואהבת לרעך כמוך, וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה, השתא בשלוחה מיקדשא, בה מיבעיא, אמר רב יוסף מצוה בה יותר מבשלוחה, אבל בהא איסורא לית בה, כדר"ל, דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.

יש להקשות: לפי מה דקימ"ל קידושין מ"ב דאין שליח לדבר עבירה, ולשיטת הראשונים בשליחות לדבר עבירה המעשה בטל, עיין תוס' ב"מ י"ב ואפילו באיסור דרבנן, א"כ כשמקדש ע"י שליח כיון דאסור לקדש עד שיראנה, יתבטלו הקידושין דאין שליח לדבר עבירה, כך הקשה בשו"ת נודע ביהודה אבהע"ז מ"ק סימן ע"ז בשם הגרי"מ מהמבורג ז"ל, וכן באור חדש קידושין מ"א.

איכא כמה תרוצים

א. היכא דאי אפשר באופן אחר מותר לכתחילה לקדש אף כשאינו רואה אותה, וא"כ אפשר דמייירי הכי, ולכן חלו הקידושין, כך תירץ בשו"ת נודע ביהודה אבהע"ז מ"ק סימן ע"ז.

יש להקשות על תרוץ זה: שהרי מתניתין דמקדשין ע"י שליח, אוקמי לה בגמ' במקום שיש איסור ואפ"ה מהני השליחות, כן הקשה באור חדש על הנודע ביהודה.

ב. היכי דגומר בדעתו שהוא מרוצה בכל אופן אין כאן איסור לקדש, כך תירץ בשו"ת נודע ביהודה הנ"ל.

יש להקשות: שמא סובר דיוכל לקבל ואחר כן לא יוכל לקבל, וכמו דקימ"ל כתובות ע"ז ע"א בבעל פולפוס ובורסי, דכופין להוציא אף אם ידעה קודם, כך מקשה בישמח משה בפרשת חיי שרה בסוף ד"ה ויען לבן.

ג. ע"פ שיטת רבינא ב"מ י"ב ע"ב דדוקא היכא דהשליח בר חיובא אמרינן אין שליח לדבר עבירה, אבל היכא דהשליח אינו בר חיובא לא אמרינן אין שליח לדבר עבירה לפי הנ"ל אתי שפיר, שהרי השליח אינו בר חיובא דהרי יכול לקדשה לעצמה, וגם אפילו ע"י שליח יכול לקדשה כיון שהוא מכיר את האשה, ובכהאי גוונא לא שייך אין שליח לדבר עבירה, כך תירץ באור חדש קידושין מ"א ע"א, וכן בדברי מהרי"א בפרשת חיי שרה.

חשיב כהלכה

מדוע זה מדגש ונשך מ"י ידידו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן

חשיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם משו"מ ומשנה ברורה

ידיעת הפרשה

- א] חידה. איזה איש אכילתו קודמת לבהמה (לגבי הדין שקודם צריך להאכיל את הבהמה)?
- ב] היכי תימצי שכותב אדם צוואה בנוסח שנותן לו הכל ואדרבה מחמת כן אין לו כלום?
- ג] חידה. היכן יש רמז בפרשה שבקידושין לבד עדיין לא חייבת האשה בכיסוי הראש, רק לאחר החופה?
- ד] היכי תימצי שמתפלל תחת כיפת השמים ואין בזה חשש איסור?
- ה] חידה. כמה פעמים קפצה הדרך לאליעזר ומדוע?
- ו] מי שלא אוכל האם מותר לו לדבר עם מי שאוכל?

ידיעת ההלכה

- ז] **טלטול בגדים ע"י לבישתם, חידוד.** בליל שבת בקש ר' אהרן מר' מאיר חברו שיביא לו למחרת בבוקר לבית המדרש זוג גרביים וחגורה למכנסיים. בקשה דומה בקש ר' יצחק מר' בנימין. ר' מאיר ור' בנימין אינם מטלטלים בעיר שהם גרים בה, לכן כל אחד מהם גרב בשבת בבוקר שני זוגות גרביים וחגר על עצמו שתי חגורות וכן הלך לבית המדרש. לר' בנימין מותר ללכת כך ולר' מאיר אסור. מדוע? (אותן גרביים, אותן חגורות) השאלה לשיטת הרמ"א.
- ח] **שהייה על אש חיה של תבשיל המבושל כמאכל בן דרוסאי.** הרב דויטש הודיע לאשתו כשעה לפני שקיעת החמה, שהודיעו לו עכשיו שהם קבלו את הזכות לארח שתי משפחות לסעודת ליל שבת. הגב' דויטש שלא הייתה ערוכה לכך, הכינה במהירות סיר ובו בשר עוף קפוא וירקות והניחה אותו על כירת הגז והדליקה אש תחתיו. לפי הערכתה בזמן שקיעת החמה תגיע תכולת הסיר לכדי 55% בישול. האם מותר לגב' דויטש לעשות זאת?
- ט] **קידושא רבא.** במשפ' כהן ערכה בשבת בבית הכנסת, "קידושא רבא" לכבוד בר המצווה של בנם. כשחזרו לביתם אמר הרב כהן לבני ביתו ולאורחיו שיטלו ידיים לסעודת היום. חתן בר המצווה אמר לאביו שהוא חושב שכדאי שיעשו שוב קידוש לפני הסעודה על הפת (למרות שכולם כבר יצאו בקידוש היום בבית הכנסת). האם יש טעם הלכתי בהערת הבן?
- י] **לימוד בשבת.** במשפ' ויידר התערער וכוח בין הבנים מה צריך להיות עיקר הלימוד בשבת, ר' חיים טען שעיקר הלימוד צריך להיות בהלכות שבת, ר' אהרן טען שעיקר הלימוד הוא בנביאים ובדברי אגדה, ור' דוד טען שעיקר הלימוד צריך להיות במקצועות התורה שאין עוסקים בהם בימי השבוע. מה הדין?

קול המעדינים שיעורי תורה בקהילות הקודש
בעלזא
בית המדרש המרכזי גבעת זאב
גור
כולל לפנות בוקר שטיבל אור החיים בבני ברק
נוה יעקב
בית המדרש המרכזי בני הישיבות

מדוע נהגו לברך כל קודם החופה בברכת לבן הרשע שהתכוין לקללה?

הנה מנהג ישראל כשמכסים את הכלה לפני החופה מברכים אותה אבותינו את תהי לאלפי רבבה.

הנה החיד"א בפרשתן כ"ד ס' בספרו פני דוד, וכן כתב בחתם סופר בתורת משה ריש פרשת תולדות מביא בשם הגאון רבי הלל אשכנזי זצ"ל לבאר דבר נפלא: הא דכתוב בתורה שלבן בירך את רבקה אבותינו את היי לאלפי רבבה, וקשה מאימתי מברך לבן בברכה, הרי לבן ביקש לעקור את הכל, אלא דלבן ידע דרוב בנים דומים לאחי האם וזה כיון ברשעו "אחותינו" אם תהיו כמוני ברשע ובניך ילכו אחר הרוב וידמו לנו אז תהיו לאלפי רבבה.

יש להקשות: מדוע מנהג ישראל לברך את הכלה קודם החופה בלבישת ההינומא בברכת לבן אבותינו את תהי לאלפי רבבה, וקשה מדוע בחרו דווקא בברכה הנ"ל, כך מקשה החתם סופר בפרשתן, וכן בלקוטי מהר"ח עיני נשואין, וכן בקרן לדוד בפרשתן.

איכא כמה תרומות

א. הנה יעקב ועשיו היו שני הפכים, והוא יען רבקה היתה צדקת בת רשע, לכך היתה מולדת אחד צדיק ואחד רשע, ולבן הרשע אמר בברכתו אבותינו כלומר חלק אחוה שלנו שהוא חלקו של עשיו זה יהיה לאלפי רבבה, ולכך אמרו חז"ל שהיתה רבקה עקרה שלא תהיה ברכתם עושה פירות עד שהתפלל יצחק עליה וזרעו מלא ברכת ה', וכדי להפוך ברכתו לברכתו אנו אומרים **אחותינו** חלק שלנו שהוא חלק יעקב, זה יהיה לאלפי רבבה, כך תירץ החתם סופר בתורת משה פרשת חיי שרה מהדורא תנינא.

ב. הוא התכוין לומר שכל עם ישראל יהיו רשעים שיהיו דומים לאחי האם כמותו, לכן הולך הרב והאנשים החשובים לכסות הכלה ומברכים אותה אין אנו יודעים אם בדקת באחי האם, לכן מברכים אנו אותך שאת כמו אבותינו ושיהא לך בנים הגונים, ולא כמו ברכת לבן הרשע, כך כתב בדברי מהר"א בפרשתן בשם בנו.

מדוע התחתן יצחק עם רבקה אחות לבן הרוב בנים דומים לאחי האם? בפרשתן כ"ג כ"ט ולרבקה אח ושמו לבן.

יש להקשות: מדוע התחתן יצחק עם רבקה, הרי איתא בגמ' ב"ב ק"י ע"א הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה, משום דרוב בנים דומין לאחי האם, וכי רצה שיהא לו ילדים כמו לבן.

יש שמתרין: דכיון דאינו חיוב לא דאורייתא ולא דרבנן, לכן לא קיים את זה קודם מתן תורה, דרק חיוב דרבנן או דאורייתא קיים, כך תירץ הגר"ח קנייבסקי זצ"ל.

והנה בחזקוני פרשת תולדות כ"ה ה' כתב לבאר דבר נפלא: הא דכתוב שם וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשיו, וברש"י כתב אינו יודע מה מלמדו ובחזקוני כתב וז"ל **שלא תתמה איך יצא רשע כעשו משני צדיקים כמו יצחק ורבקה**, לכן נאמר אל לבן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו להגיד לך כדאמרין בעלמא רוב הבנים דומים לאחי האם, עשו דומה אל לבן אחי אמר.

ובאור החיים פרשת תולדות כ"ה כ' כתב לבאר הא דכתוב שם **"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפקן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה"** והקשה האור החיים מדוע צריך הפסוק לומר אחות לבן ללא צורך, אלא הטעם הוא שבא למד זכות על רבקה בראותינו שילדה בן רשע מבהק, ותאמר איך מבטן ברוך יצא ארור, לזה אמר כי זה הוא סיבה לדבר היותה אחות לבן הארמי פירוש הרמאי בתוספת רשע על אביו, וכבר קדמו חז"ל ב"ב ק"י א' רוב הבנים דומים לאחי האם, ולזה יצא עשו, וזולת זה צאצאיה צדיקים היו יוצאים ממנה, כי צדקת גמורה היתה, **ושלא תאמר ואם כן ולמה לא נתן לב יצחק לבדוק באחיה**, לזה גמר אומר לו לאשה שידע שזה הזיווג שלו, וזולת זה לא היה נושא אחות רשע.

האם בשידוכים עדיף להשקיע לחפש ביחוס אע"פ שהקרן אינו שוה הרבה?

בפרשתן כ"ג ג' לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב

הנה בספר יש נוחלין לאביו של השל"ק כתב שמעתי אומרים דברי צחות משום חכם הצרפתי על מי שעושה היחוס לעיקר בענין חתנות בנותיו, ועל הקרן עצמו אינו מקפיד כל כך רק שיהא מיוחס, ואחר כך כשהוברר מעשיו בבית חמיו לאחר נשואין נמצא לפעמים שהוא מקח טעות גמור והבור ריק אין בו לא תורה ולא סחורה, רק שהוא מזרע יחוסי משפחה גדולה בישראל, ואז מתחרט למפרע ומצטער על זה ואינו יכול לשנות מעתה, אמר על זה החכם הנ"ל "הולך ילך ובכה נושא משך הזרע" בכה יבכה על שנתן עיניו בנשואי בתו כל "משך הזרע" רצה לומר מה שנמשח מזרע קודש דהיינו השתלשלות היחוס אשר בא מהם, ולא חשש על הזרע עצמו, שהיינו לבדוק הקרן יפה יפה מקודם, ועל דא ודאי קא בכה אשר קנה תחת מעות קנין עדי עד לא יוכל לשלחו כל ימיו, **"אבל בא יבא ברנה נושא אלמותי"** רוצה לומר מי שנתן עיניו בתחילה על הקרן עצמו, המכונה במלת "אלמות" לבדקו יפה יפה מקודם, בא יבא ברנה קול רנה וישועה באהלו, כי הקרן קיימת על כן בני תבחנו את האשר לפניכם.

וידוע מה שאמר הארמי אמת מגור: על הפסוק **"נקי יהיה לביתו"** דיש שלשה דברים עיקרים בשידוך "נדך" "קרן" "יחוס" ואמר שנדך בגמטריה חמישים זה צריך שהיה כל אחד מהמחותנים חצי, וקרן שבגמטריה מאה, צריך כל אחד מהצדדים להיות במאה אחוז, ויחוס שבגמטריה עשר מספיק עשר אחוז, וזה כוונת הפסוק נקי יהיה לביתו של בית יהודי חייב את שלושת הדברים האלו.

מכתבים לחברות

מדוע לא עשה אברהם סעודה ברית כשמל את עצמו כמו שעשה אבינו עשה סעודה ביום שמל את עצמו, כמו שמצאנו שעשה ביום שמל את יצחק, ותרצתם בכמה אופנים.

מה שהקשתם בשם אחרונים אמאי לא מצאנו לאברהם אבינו שעשה סעודה ביום שמל את עצמו, כמו שמצאנו שעשה ביום שמל את יצחק, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה ודישבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוורא, קנין תורה פסגות ירושלים (כדורי) נראה לתרץ בצרע אופנים, א) נראה לתרץ הדין הרואה חסד ורחמים לא רצה להטריחו באורחים כל זמן שהיה לו אבר המהיל, ומחייב טעמא הוציא החמה מנרתיקה, וואע"ה רצה לעשות עוה ברוב עם ולא יכול לעשות העוה ביום מילתו, אבל ודאי אח"כ כשנתרפא ואז בא אורחים אז עשה סעודה כדבעי, ב) שהיה טרוד למול כל אנשי ביתו שהיה כמה מאות שהוא שלם מאות ושמונה עשר, עיין ל"ד י"ד ג' רצה לעשות סעודה ביחד עם כל אנשי ביתו שנימולו איתו חיכה בשבילם עד שיתרפאו לגמרי מהמילה ואז עשה סעודה לכולם יחד, ד) טעם שעושה סעודה רק במצות מילה שקיים שבביל שזו מצוה ראשונה שמקיימים בהילד, אבל אברהם אבינו קיים כל המצוה לפני שצטווה, א"כ לא היה צורך לעשות סעודה דווקא במצות מילה, משא"כ ביצחק קיים מצוה ראשונה שנימול לשמונת ימים.

הגאון רבי משה יצחק פארהאנד שליט"א רב וראש כולל בית המדרש המרכזי בית הלל שכונת מנחת יצחק

מה שהקשתם אמאי לא נזכר בתורה שא"כ עשה סעודה ביום שמל עצמו כדכת' ביצחק שעשה משתה ביום הגמ' והביא לתרץ ע"פ פרקי דר"א דהיה ביוה"כ ולכן לא עשה סעודה בו ביום אלא דתלוי אי איכא תשלומין לסעודת ברית ביום שאחריו, **נראה להעיר**, דאף לפרקי דר"א דמילת אברהם ה"ל ביו"כ, מסתברא דגם סעודת הברית עשה בו ביום לפמ"ש הראשונים דא"כ דקיימו האבות כל התורה קודם שניתנה מ"מ בה' צורך שעה לבטל מצות התורה לא היו נוהרין בו וכו"ש עם ע"ז יתבטל מצוה שנצוה בה, וכיון שנצוה אברהם בו ביום במצות מילה ומשיירי המצוה לקיים אמרתו בששון ע"י הסעודה כמ"ש רש"י שבת ק"ל (ע"י) ש"ל"ת ס' תקנ"א סקט"ו מס' אור נעלם דסעודת ברית בזמנה הוי דאורייתא וחביבה מצוה בשעתה, ע"כ מסתברא דהי' דוחה מצות תענית דל"כ שלא נצטוה בו ועשה אז סעודת הברית, וא"ת מאי שנא מסעודת ברית דיצחק דכת' בתורה וסעודת אברהם לא נזכר ל"ל דאף להמדרש דלפי המדרש ה"ל הוציא ח"ל המקרא מפשוטו, לכונת הקרא היינו ה"ג מל, מ"מ אין מקרא יוצא מפשוטו דביום הגמל הכונה הוא בסוף כ"ד חודש עשה משתה גדול כמו שהביא רש"י מח"ל וכדמשמע מסדר הפסוקים שם, רק כיון דכת' בתורה שעשה אז משתה גדול, כדי שלא למעט שלא עשה סעודה גדולה גם ביום מילת יצחק, נרמז בקרא גם סעודת ברית דיצחק וע"כ ל"ק מה שלא כתי' דעשה משתה ביום שמל עצמו דזה פשוט ולא הוצרך לכתוב בפירוש כמו דלא כתי' בפירוש ביצחק (בסם אני צריך להודות על האמת ומצאתי כונה"ג פסח על ב"י סי' תפ"ט א"ו ג' דמבואר בדבריו דלפי המדרש ה"ל הוציא ח"ל המקרא מפשוטו, לכונת הקרא על סעודת ברית דיצחק ולא על אחרי כ"ד חודש ע"ש זצ"ע, ולפמ"ש התוס' ר"ה ה"א ממדרש תנחומא שברית אברהם ה' בפסח ל"כ נחא למה לא נזכר סעודת הברית דאברהם שעשה בו ביום כיון דבין כך ה' סעודת יו"ט רק הוסיף עוד מאכל לכבוד הברית.

הגאון יוסף אביטבול שליט"א מח"ס שערי יוסף ושאר"ם ומו"ץ בבני ברק

מה ש"כ להקשות מדוע לא עשה אברהם אבינו סעודת ברית שמל את עצמו כמו שמל את יצחק, נראה לתרץ ע"פ מ"ש ב"ש"ת הרמ"א סימן ו' והחיד"א בפתח עינים חולין דף ה' ע"ב דהאבות לא קיימו מילי דרבנן, והכא שהוא רק דין דרבנן, ולכן אברהם אבינו לא הקפיד לעשות סעודה.

הגאון משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה להעיר, דבספר חמדת יצחק כתב שמילת אברהם אבינו היתה מילה של גירות ע"י נכנס תחת כנפי השכינה, ועל מילה זו אינו טעון סעודה, לעומת סעודת מילה של יצחק שהיא היתה מצות מילה מחמת שהיה מזרע אברהם, וזוה מתחייב בסעודה דהוי כמו הקרבת קרבן כדאיתא ברבינו בחיי, ובספר אלופי יהודה הביא ליטב בשם אביו כי אליבא דאמת לא סגי בכך שיהא האדם נימול בעצמו להיות למעבד לא יכזב לא נגמרה המצוה עדיין, רק כשהכניס גם בו תחת כנפי השכינה נגמר מצות עצמו, ואז ראוי לעשות סעודה. וכ"כ הגר"ח שטרנבוך בספרו טעם ודעת שעיקר הברית היא שתתקיים לזרעו אחריו, וע"כ עשה אברהם סעודה שמתקיימת הברית עם זרעו אחריו, משא"כ כשהוא מל את עצמו.

האם יש ענין לעשות ברית מילה בבית הכנסת

מה שדנתם בשם הפוסקים האם יש ענין לעשות מילה בבית הכנסת.

הרה"ג רבי שמואל פלדמן שליט"א ירושלים

נראה להעיר, דבש"ת תתם סופר אורח חיים סימן קנ"ט כתב וז"ל אטו מילה יש לה שייכות לבהכ"נ, ויש לנו רשות למול בכל מקום, ואין לבית הכנסת אחיזה במילה כלל.

הגאון רבי משה פקלארש שליט"א בני ברק מח"ס חיי משה

נראה להעיר, דבש"ע הרב סימן ש"א כתב דיש ענין לעשות ברית בבית הכנסת משום ברוב עם.

האם יש ענין להתפלל על החולה שיתרפא דווקא במקום שהחולה נמצא

מה שדנתם בהא שפסק ברמ"א יור"ד סימן ש"ה ס"ק ד', וכן בתלבוש יור"ד סימן ש"ה ס"ק ד' וכן בחמת אדם כלי קנ"א ס"ק ג' וכן בגין השלח יור"ד סימן ש"ה ס"ק ד' דהמבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא קיים המצוה, האם יש חיוב להתפלל במקום שהחולה נמצא.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"ץ שכונת גוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי הוראה, ור"מ ביישוב ג' תורת שלמה זווהיל ירושלים (הערה זו לעילי נשמט אבי תח"צ חיים יעקב מנחם בן הרב זעיראל ז"ל) **הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א** מו"צ ברחובות מח"ס גם אני אוהב פרדס יוסף על המועדים נראה להעיר, דהטעם דעדיף להתפלל דוקא במקום שהחולה נמצא, ובהקדם מ"ש"כ בחתם סופר נדריים מ' עמוד א' ע"ד הגמרא כל המבקר את החולה מבקש עליו רחמים שיחיה וכל שאין מבקר מבקש עליו שימות, שימות ס"ד, אלא כל שאינו מבקר אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות וכו', יראה לפרש ע"פ מה שאח"ל המבקר רחמים בפני החולה אין צריך להזכיר שמו כדכתיב אל נא רפא נא לה, וכתבו המקובלים כי יש בהזכרת שמו קצת התעוררות הדין עליו, אף על פי ש"מ"מ קרוב לשכר ע"י התפלה מ"מ לפעמים איכא קצת הפסד (ע"ז לפעמים) ע"י הזכרת שמו, משא"כ כשמתפלל בפני החולה שא"כ להזכיר שמו אז טוב לו, והיינו הנכנס לבקר מתפלל עליו שיחיה כי לא צריך להזכיר שמו משא"כ מי שאינו מבקר מבקש ואינו בפניו זה צריך להזכיר שמו בתפלתו ולפעמים יארע לו הפסד דבר אף על פי שמתפלל עליו שיחיה ע"כ, ולפ"ז הוי עדיף שיתפלל דוקא במקום החולה כי אין צורך להזכיר שמו ולפעמים איכא קצת הפסד ע"י הזכרת שמו, משא"כ כשמתפלל בפני החולה שא"כ להזכיר שמו אז טוב לו. עוד י"ל הטעם דעדיף להתפלל במקום שהחולה נמצא לפמ"ש"כ בגמ' שבת ק"ל עמוד ב' דאף דאין מתפללין בלשון ארמי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי שאין חולה, דשכינה עמו מותר להתפלל בלשון ארמי, ועיין בתוספות בריכות ג' עמוד א' מה שאומרים העולם לךך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שחפלה נאה ושבה גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום שלא יבינו המלאכים והיו מתקנאין בננו, וביארו האחרונים דהיינו שהמלאכים יקטרגו עלינו, ולפ"ז ל"ל לכן עדיף שיתפלל אצל החולה דכתיב"ג יכול להתפלל בלשון ארמי דאין מלאכי השרת מכירין בו, ולא יקטרגו מלאכי השרת.

הגאון רבי אהרן צבי מרמורשטיין שליט"א בני ברק ראש כולל סערט וזניץ

מה שכתבתם בשם הפוסקים שאם ביקר חולים ולא התפלל עליהם לא קיים המצוה, נראה להעיר, דהוי הראשון שח"ס חולים לךך חוליה"ה כמו שבבואר בגמ' ב"מ פ"ז ע"ב ב' וכן איתא בגמ' סוטה י"ד מה הקב"ה ביקר חולים אף אתה ביקר חולים ולא מצאנו שהקב"ה התפלל עליו, א"כ מיסתבר דמקיימים מצות ביקור חולים אף אם לא התפלל כלל.

מדוע לא עשה הקב"ה קפיצת הדרך לאברהם כשהלך למצות העקידה

מה שכתבתם בשם האחרונים דלכן אברהם שלח את ישמעאל שלא יראה את מעשה העקידה כיון שהיה עם הדומה לחמור,

הרה"ג שלמה אפרים רוד שליט"א ירושלים

נראה לציין עוד מ"ש"כ בייטב פנים לר"ה מאמר אבני זכרון אות י"א בשם אביו הרה"ק ר' משה ניסן זצוק"ל, שהק' למה לא היה לאברהם קפיצת הדרך כמו שהיה לאליעזר כשהלך לקחת רבקה, ויתרין שכיון שגעריו עם הדומה לחמור הם ה' מעכב' בדבר שאינם כדאי לזה.

מה התפלל אברהם אבינו כשעקד את יצחק בנו על גבי המזבח

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דאיתא במשנה תענית י"ז ע"ב ב' שבתעניות מתפללין ומבקשים מ"י שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יענו, דיש להקשות מה התפלל אברהם אבינו כשעקד את יצחק בנו על גבי המזבח והבאתם חידוש בשם הראשונים שאברהם התפלל בשעת עקידה תפלה שבנו לא ישחט ונענה.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א ילקוד מחבר ספר "אוצרות חיים" על מסכת ברכות ראש כולל בעיית דיל

נראה להעיר, דאיתא בגמ' ירושלמי תענית דף י' שאברהם אבינו התפלל יהי רצון מלפניך ה' אלקי שבשעה שיהיו בניו של יצחק בני נכנסים לזיז צרה ואין להם מי ללמד עליהם סניגוריא אתה תהא מלמד עליהם סניגוריא ה' יראה את נזכר להם עקידתו של יצחק אביהם ומתמלא עליהם סניגוריא, והקב"ה הסכים אתו וענה לו על תפילתו בהר המוריה, וכן מבואר בתרגום יונתן סוף כ"ב פסוק י"ד.

האם בומנו יש היתר לא להשתתף בסעודת ברית אף שהזמינו אותו

מה שדנתם בהא דקמ"ל רמ"א י"ד סי' רס"ה סעיף י"ב, ומקורו בגמ' פסחים ק"ד ע"א דמי שאינו אוכל בסעודת מילה הוי כמנוהד לשמים, ודוקא כשנמצאו שם בני אדם מהוגנים, אבל אם נמצאו שם בני אדם שאינם מהוגנים אין צורך לאכול שם, וכתבתם בשם הפוסקים שבזמנו יש היתר לא להשתתף בעודת ברית אף שהזמינו אותו,

הרה"ג יחזקאל חנן טורצין שליט"א ירושלים

נראה להעיר, דידוע המעשה ששאלו למרן החזון איש זצוק"ל שהיה הזמנה כתובה לברית בשיבת פונז' האם יש חיוב ללכת לברית האם זה הויא בכלל מה דקמ"ל דמי שמוזמנים אותו לברית, וענה שהיום יש הרבה שאין מקפידים על נטילת ידים כמו שצריך הויא בכלל אינם מהוגנים ואין חיוב ללכת.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב אלטר ברוך ווידער שליט"א
וליאמסבורג
לצורך זיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב יוסף שמואל זילברמן שליט"א
מורדעל עילית
לרגל שמחת אירוסו בתו במז"ט עב"ג
הבה"ח מורנו מאיר אברהם גרין נ"י
מבחירי ישיבת דברי ישיבת צאנז חיפה
בנו של ידידנו הרב אהרן מרדכי שליט"א
קרית צאנז נתניה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב דב מרדכי שימון שליט"א בני ברק
לרגל שמחת הברית לבנו
כמר מנחם מאיר נ"י
וברכת מזל טוב לאביו
ידידנו הגאון רבי יצחק שליט"א
ראש כולל הוראה ק"צ נתניה
ולחמיו ידידנו הרה"ג חיים שלמה וולגר שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב יוסף דב חיים שטיגליץ שליט"א ק"צ נתניה
לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט עב"ג
הבה"ח המופלג בתורתו ש'
מורנו מרדכי שנק נ"י מבחירי ישיבת צאנז
בנו של ידידנו הרב ידידיה שליט"א אלעד
קרית צאנז נתניה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הגאון רבי צבי אלימלך הורביץ שליט"א
רב ביהמ"ד כפר גנים פתח תקוה
רב חברא קדישא פתח תקוה
לעילוי נשמת אביו
הרב אריה ז"ל
בן הרב קלונימס קלמן הורוויץ ז"ל
נ.ל.ב.ע. כ"ד חשון
ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב מנחם מנדל עקשטיין שליט"א
אנטווארפן
לצורך זיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לרוות נחת